

Sprawozdanie z XVII Sprawozdawczego Krajowego Zjazdu Izby Architektów RP,
który odbył się w Warszawie, w dniach 14-15 czerwca 2024 r.

Pierwszy dzień Zjazdu, 14 czerwca 2024 r.

Obrady Krajowego Zjazdu otworzył arch. **Piotr Fokczyński**, Prezes Krajowej Rady Izby Architektów RP. Podczas otwarcia Zjazdu, głos zabrali: arch. **Marek Chrobak** Prezes Stowarzyszenia Architektów Polskich oraz arch. **Ewa Rombalska** Pełnomocnik Dyrektora Narodowego Instytutu Architektury i Urbanistyki.

Przebieg pierwszego dnia Zjazdu.

1. Delegaci dokonali wyboru Przewodniczącego Zjazdu a następnie członków Prezydium Zjazdu, które ukonstytuowało się w następujący sposób:

Marek Tarko - Przewodniczący Zjazdu, Anna Król - Wiceprzewodnicząca, Anatol Kuczyński - Wiceprzewodniczący, Wojciech Bielecki – Sekretarz, Kamila Wilk - zastępca sekretarza

2. Zjazd wybrał członków Komisji Zjazdowych, które ukonstytuowały się w następujący sposób:

Komisja Mandatowa: Andrzej Poniewierka - Przewodniczący Komisji, Agnieszka Duda - Sekretarz, Anna Kościuk - Członek Komisji

Komisja Skrutacyjna: Paweł Kochański – Przewodniczący, Agnieszka Mogielnicka – Sekretarz, Karolina Plewa-Uchańska – Członek komisja

Komisja Uchwał i Wniosków: Waław Szarejko – Przewodniczący, Jarosław Wilk- Sekretarz, Członkowie komisji: Piotr Rudol, Bartosz Macikowski, Piotr Szaroszyk, Wojciech Gwizdak, Paweł Filipowicz

3. Przyjęcie porządku obrad.

W wyniku dyskusji zgłoszono następujące wnioski dotyczące porządku obrad:

- 1) w sprawie wykreślenia z porządku obrad drugiego dnia punktu dotyczącego dyskusji na temat KEZA,
- 2) w sprawie wykreślenia z porządku obrad drugiego dnia punktu dotyczącego polityki finansowej IARP,
- 3) w sprawie wprowadzenia z porządku obrad pierwszego dniu punktu dotyczącego przyjęcia indywidualnego trybu głosowania absolutorium dla Krajowej Radzie IA RP,
- 4) w sprawie wprowadzenia w drugim dniu Zjazdu punktu pt. „wolne wnioski”, obejmującego dyskusję nad głównymi problemami i zagadnieniami ważnymi dla funkcjonowania IARP,
- 5) w sprawie wprowadzenia do porządku obrad pierwszego dnia Zjazdu punktu dotyczącego prezentacji informacji o realizacji przez KRIA uchwał Krajowego Zjazdu, w zakresie zmian w KEZA,
- 6) w sprawie wprowadzenia do porządku obrad pierwszego dnia Zjazdu punktu obejmującego informacje dotyczące zmiany w składzie delegatów na Krajowy Zjazd oraz powodów tych zmian.

Prezydium Zjazdu podjęło decyzję o oddzielnym głosowaniu powyższych wniosków.

W wyniku głosowań: punkt 1, 3, 4, 5 i 6 zostały odrzucone natomiast punkt 2 został przyjęty (wykreślenie z porządku obrad punktu dotyczącego dyskusji o polityce finansowej Izby Architektów RP z uwagi na zbyt krótki czas funkcjonowania nowych zasad redystrybucji).

Uwzględniając poprawkę wynikającą z poprzednich głosowań – **porządek obrad Zjazdu został przyjęty.**

4. Po krótkiej przerwie obrady wznowiono.

Komisja Mandatowa odczytała protokół: liczba uprawnionych Delegatów 78, liczba obecnych Delegatów na Zjeździe 70; quorum wynosi 40 Delegatów, **Zjazd posiada zdolność do podejmowania uchwał.**

Przewodniczący Zjazdu, ze względu na opóźnienie względem planowanego porządku obrad, poddał pod głosowanie propozycje przeniesienia trzech punktów programu na dzień następny. Dotyczyło to: informacji o realizacji zadań przez KRIA zgłaszanych przez KKR, podsumowania Gali Kształtowanie Przestrzeni oraz przedstawienia wyników ankiety dotyczącej praktyk studenckich. Zjazd większością głosów przyjął tą propozycję.

5. Prezentacja sprawozdań z działalności krajowych organów Izby Architektów RP

1) Krajowa Rada IARP. Prezes **Piotr Fokczyński** przedstawił sprawozdanie z działalności za 2023 r, które obejmowało informację m.in. o: realizacji uchwał Krajowego Zjazdu IARP; zakresie prowadzonych działań we współpracy z organizacjami zewnętrznymi; obecności Izby na BUDMIE; współpracy z NIAU; udziale w konferencjach realizowanych przez okręgowe Izby a także informację o działaniach Izby w komisjach sejmowych (reprezentacja środowiska zawodowego architektów w Sejmie RP). W swoim wystąpieniu Piotr Fokczyński przedstawił również efekty pracy zespołów działających przy Krajowej Radzie IARP:

- 1) Zespół do spraw Legislacji;

- 2) Zespół ds. Warunków Wykonywania Zawodu;
 - 3) Zespół ds. Międzynarodowych i ACE;
 - 4) Zespół ds. Powszechnej Edukacji Architektonicznej i Kształtowania Przestrzeni;
 - 5) Zespół ds. BIM;
 - 6) Zespół ds. Mediów i Informatyki;
- 2) Sprawozdanie finansowe KIA RP za rok 2023 r.** Skarbnik **Jan Kempa** przedstawił realizację budżetu na dzień 31 grudnia 2023 r., z uwzględnieniem bieżącej działalności Zespołów powołanych przez Krajową Radę IARP. Budżet został wykonany w 84,17%; Dokonał prezentacji aktywów trwałych, obrotowych i należności krótkoterminowych oraz rachunku zysków i strat.
- 3) Sprawozdanie finansowe łączne Izby Architektów RP za rok 2023 r.** Skarbnik **Jan Kempa** przedstawił wyniki finansowe Okręgowych Izb RP. Omówił gospodarkę finansami KIA I IARP. Przedstawił informację o sposobie przeznaczeniu środków na realizację celów wspólnych.
- 4) Sprawozdanie Krajowej Komisji Kwalifikacyjnej za 2023 r.** Przewodnicząca, **Jolanta Zdziech-Naperty** przedstawiła działania KKK, wyniki zdawalności w sesji czerwcowej i grudniowej. Zaprezentowano ranking Szkół wyższych kształcących Architektów pod kątem zdawalności egzaminu.
- 5) Sprawozdanie Krajowego Sądu Dyscyplinarnego za 2023 r.** – Przewodniczący KSD, **Piotr Biliński** przedstawił sprawozdanie KSD za rok 2023. Sąd pracował w składzie 25 osobowym. Prowadzono 47 spraw. Przedstawił także informacje na temat szkoleń Okręgowych Sądów Dyscyplinarnych oraz dokonanych kontroli.
- 6) Sprawozdanie Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej.** **Maria Jankowska-Olbratowska**, Krajowy Rzecznik OZ, przybliżyła zakres podejmowanych działań. W okresie sprawozdawczym prowadzono 123 postępowania. Wszystkie sprawy były podejmowane na wniosek strony, nie prowadzono spraw z urzędu. Krajowy Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej przedstawiła także informacje na temat organizowanych szkoleń dla Okręgowych Rzeczników OZ oraz Sekretarzy współpracujących z Rzecznikami.
- 7) Sprawozdanie Krajowej Komisji Rewizyjnej za 2023 r.** Przewodniczący, **Piotr Then** przedstawił wyniki kontroli dotyczące realizacji zadań Ustawowych i Statutowych KIA a także realizacji budżetu przez krajowe organy Izby Architektów. Krajowa Komisja Rewizyjna:
- a) pozytywnie zaopiniowała działalność organów KIA w kontrolowanym okresie
 - b) zwróciła uwagę na konieczność nowelizacji wewnętrznych regulacji, w tym Kodeksu Etyki Zawodowej Architektów, skoordynowanie zapisów Statutu z Ustawą oraz wprowadzenie systemu kontroli organów IARP dostosowanego do specyfiki Samorządu
 - c) zaproponowała wprowadzenie regulaminu normującego zasady utrzymania siedzib IARP
 - d) pozytywnie oceniła decyzję Krajowego Zjazdu, zobowiązującą Krajową Radę IARP do powołania zespołów ds. Kodeksu Etyki Zawodowej Architektów oraz Zasad Polityki Finansowej IARP;
- Krajowa Komisja Rewizyjna zaleciła:
- a) wprowadzenie szkoleń na temat unormowań prawnych IARP w powiązaniu z innymi regulacjami;
 - b) zdefiniowanie i ustalenie zasad funkcjonowania samorządu podczas dłuższych przerw w zjeździe;
 - c) sukcesywnie uwzględnianie zmian wprowadzanych do naszych regulacji w formie jednolitych tekstów;
 - d) ponowne rozważenie możliwości wprowadzenia podpisów kwalifikowanych dla wszystkich członków IARP;
- Krajowa Komisja Rewizyjna po przeprowadzeniu analizy pracy organów krajowych Izby Architektów RP wniosowała o udzielenie absolutorium Krajowej Radzie Izby Architektów RP za rok 2023.

8. Dyskusja nad sprawozdaniami.

Przewodniczący Zjazdu zaproponował unormowania zasad udziału w dyskusji, którą Zjazd przyjął w głosowaniu. Dyskusja dotyczyła głównie polityki finansowej Izby Architektów w kontekście nowego systemu redystrybucji oraz pracy Zespołu ds. Polityki Finansowej IARP. Pojawiła się też uwaga dotycząca pracy Krajowej Komisji Rewizyjnej. Na uwagi i wątpliwości odpowiedział Przewodniczący KKR.

9. Głosowania w sprawie sprawozdań z działalności krajowych organów Izby Architektów RP, sprawozdań finansowych Izby Architektów udzielenia absolutorium Krajowej Radzie IARP za rok 2023.

Po zakończeniu dyskusji, Przewodniczący Zjazdu zarządził głosowania.

Wszystkie sprawozdania zostały przyjęte zdecydowaną większością głosów.

Na koniec przystąpiono do głosowania uchwały w sprawie udzielenia absolutorium Krajowej Radzie Izby Architektów RP. Wyniki głosowania: za 46, przeciw 10, wstrzymało się 12 Delegatów.

Absolutorium zostało udzielone.

10. Po zakończeniu części merytorycznej Zjazdu, w podsumowaniu jego przebiegu, Przewodniczący Zjazdu zwrócił uwagę na znacząco przedłużającą się procedurę przyjęcia porządku obrad, podczas której pojawiały się próby dyskusji merytorycznej oraz propozycje wprowadzania punktów do programu Zjazdu sugerujących z góry założoną oceną działań. Zaproponował, aby przed kolejnym Zjazdem przeanalizować i doprecyzować regulacje wewnętrzne Izby dotyczące zasad zgłaszania wniosków oraz przyjmowania porządku obrad.

11. Na zakończenie pierwszego dnia Zjazdu wystąpili:

- 1) **Przedstawiciele Stowarzyszenia Architektów Ukrainy** którzy zdali relację z działań architektów w Ukrainie. Zaprezentowali także projekty wybranych obiektów zrealizowanych w Ukrainie. W uzupełnieniu, Borys Czarakczew poinformował, że Stowarzyszenia Architektów Ukrainy uzyskało status obserwatora przy ACE.
- 2) **Prezes KRIA Piotr Fokczyński**, który zapowiedział kolejne wydarzenia mające odbyć się pierwszego dnia Zjazdu: prezentacja filmu *Axis Mundi Karola Schayera* oraz kolacja z wręczeniem złotych odznak Izby Architektów RP jak również nagród w konkursie najlepszych prac naukowych.

Na tym zakończono pierwszy dzień zjazdu. Ogłoszono przerwę w obradach do dnia następnego.

Drugi dzień Zjazdu, 15 czerwca 2024 r.

Po otwarciu drugiego dnia Zjazdu, Komisja Mandatowa odczytała protokół: liczba uprawnionych Delegatów 78 osób, liczba obecnych Delegatów 47 osób, quorum wynosi 40 Delegatów, **Zjazd jest zdolny do podejmować uchwał.**

Przebieg drugiego dnia Zjazdu:

1. Realizacji zadań zgłoszonych przez Krajową Komisję Rewizyjną oraz Krajowy Zjazd IARP:

1) Nowelizacja Regulaminu organizacji i trybu działania Organów KIA (rekomendacja KKR)

Prezentacji zmian dokonał Krzysztof Nowak Sekretarz KRIA. Poinformował również o konieczności kolejnych zmian regulaminowych. Zmiana dotyczyła §16 Pkt.10 – Regulaminu.

W wyniku dyskusji, w trybie autopoprawki, poszerzono treści regulaminu o regulację dotyczącą organizacji zdalnych posiedzeń i poddano ją pod głosowanie.

Wyniki głosowania: za 56, przeciw 4, wstrzymało się 4 Delegatów. **Uchwała została przyjęta.**

2) Przekazanie informacji Delegatom dotyczących realizacji budżetu w zakresie wynagrodzeń członkom zespołów oraz osób sprawujących funkcje w organach KIA (realizacja uchwały nr 6 XV Programowo-Budżetowego Krajowego Zjazdu IARP)

Skarbnik Krajowej Rady IARP zaprezentował podstawy formalno-prawne i sposób kształtowania się diet za czas pełnienia czynności społecznych na rzecz Izby w okresie poprzednich kadencji. Następnie, szczegółowo przedstawiono Zjazdowi zestawienie diet oraz wynagrodzeń wszystkich osób będących członkami organów oraz zespołów działających przy Krajowej Radzie IARP

W trakcie dyskusji, Skarbnik KRIA doprecyzował sposób realizacji treści uchwały Krajowego Zjazdu oraz poinformował, że prezentowany materiał jest w dyspozycji Skarbnika KRIA RP.

3) Przedstawienie stanowiska KRIA w przedmiocie rażąco niskiej ceny (realizacja uchwały nr 3 XV Programowo-Budżetowego Krajowego Zjazdu IARP)

Przedstawiciel Zespołu Warunków Wykonywania Zawodu, członek Krajowej Rady IARP Janusz Gąsiorowski wskazał, że w przedmiotowej Uchwale Zjazdu, rażąco niską cenę zdefiniowano jako kwotę niższą niż 70% procent od wartości zamówienia określonego na podstawie Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 20 grudnia 2021 r. w sprawie określenia metod i podstaw sporządzania kosztorysu inwestorskiego, obliczania planowanych kosztów prac projektowych (...). Zwrócił również uwagę na wyroki sądów, które uznały że nie można wiązać jakości usług z ceną za usługę. Zaproponowano wprowadzenie rozróżnienia pomiędzy usługą twórczą (architektoniczną) a czysto projektową. Zaproponowano rekomendowanie następujących wniosków do UZP i Prawa Zamówień Publicznych:

- umieszczenie usług architektonicznych w gronie usług innowacyjnych
- rozstrzygnięcie większych zamówień w trybie konkursu
- zdefiniowanie koncepcji jako pierwszego etapu procesu inwestycyjnego
- rezygnacja z zabezpieczenia dla usług architektonicznych
- zredukowanie o 50% kosztów odwoławczych

2. Prezentacja wybranych zadań realizowanych przez KRIA:

1) Podsumowanie Gali Kształtowania Przestrzeni.

Anna Kuklińska dokonała krótkiej i dynamicznej prezentacji, w formie bardzo interesującego i znakomicie zrealizowanego filmu. Delegaci z uznaniem przyjęli tą interesującą forę wypowiedzi.

2) **Prezentacja wyników ankiety dotyczącej praktyk studenckich w semestrze 2023/24**

Koordinator praktyk – Kazimierz Butelski przedstawił wyniki anonimowej ankiety dotyczącej realizacji praktyk studenckich. Uczestnikami ankiety byli studenci oraz opiekunowie przyjmujący studentów na praktykę. W ramach ankiety dokonano rozeznania dotyczącego sposobu realizacji praktyk oraz jej zakresu. Zwrócono uwagę m.in. na fakt, że w najmniejszym zakresie zadania studentów dotyczyły nadzoru autorskiego, kosztorysowania oraz fazy ofertowania.

3. **Projekt zmian w Kodeksie Etyki Zawodowej Architektów**

1) **Informacje o działalności Zespołu do spraw KEZA** w okresie Pomiędzy Zjazdami sprawozdawczymi (od czerwca 2023 do maja 2024) przedstawił przewodniczący Zespołu Bartosz Bojarowicz. Przewodniczący Zespołu ds. KEZA w skróconej formie przedstawił informacje o jego pracy.

2) **Informacja KRIA dotycząca przygotowanej oceny proporcjonalności** oraz możliwości wprowadzenia zmian w KEZA zaprezentowała Aleksandra Wojtczak-Duch, KRIA. W ramach realizacji uchwały Krajowego Zjazdu z czerwca 2023 r., zgodnie z przepisami unijnymi i krajowymi procedurze oceny proporcjonalności poddano zmiany w zapisie Kodeksu Etyki Zawodowej Architekta. Na zaproszenie Krajowej Rady, prof. Robert Idem wykonał opinię proporcjonalności, która stanowi autorskie opracowanie merytoryczne. Posiłkując się tą opinią, oraz w oparciu o kryteria zawarte w Ustawie (Art. 50 ust. 3), Krajowa Rada IARP, jako podmiot do tego zobligowany, przeprowadziła ocenę proporcjonalności zmian w zapisach Kodeksu przyjętych przez Zjazd w czerwcu 2023r.

3) **Podczas dyskusji:**

- a) Członkowie KRIA wyjaśniali, że nie było celowe ani uzasadnione upublicznianie oceny i podejmowanych działań przed zakończeniem pracy i bez dokonania odpowiednich korekt. W wyniku dyskusji uzgodniono, że ocena proporcjonalności zostanie rozestana do Okręgowych Rad Izb Architektów
- b) Wspomniano o propozycjach regulacji Kodeksu Etyki, dotyczących wewnętrznych relacji w Izbie oraz zobowiązań architektów wobec samorządu zawodowego. Stanowiska w tej kwestii były podzielone.
- c) Poruszono problem uzupełnienia Kodeksu Etyki o zapisy dotyczące sygnowania (podpisywania) przez architektów projektów opracowanych przez inne osoby (często nieuprawnione do ich wykonywania), bez należytego merytorycznego nadzoru podczas ich opracowywania. W trakcie poprzedniego Zjazdu, przedstawiciele Opolskiej Okręgowej IA RP złożyli wniosek w tej sprawie.
- d) Działania związane z Kodeksem Etyki Zawodu Architekta wymagają rozwagi i czasu. Dzięki przeprowadzeniu wszystkich czynności, które miały miejsce do tej pory, jest możliwość wprowadzenia pracy nad KEZA na ścieżkę legislacyjną. Konsultacje branżowe czy społeczne mogą się odbyć dopiero po uzyskaniu pozytywnej oceny. Waga dokumentu wymaga jego dopracowania i wewnętrznych konsultacji.

4. **Prezentacja propozycji zgłoszonych do Komisji Uchwał i Wniosków.** Prezentacja: Waław Szarejko

1) **Propozycja Uchwały w sprawie zobowiązania Krajowej Rady Izby Architektów RP do opracowania cyfrowych narzędzi dla szacowania nakładów pracy architekta.**

Podczas dyskusji, Delegaci wnioskowali, aby podejmując próbę opracowania cyfrowego narzędzia pomocniczego do szacowania kosztów projektów, dążono do systemu bazującego na określaniu nakładów pracy. Opracowanie to powinno uwzględniać również koszty naszych podwykonawców branżowych. Powinno być ono podstawą do rozmów z Inwestorem oraz podwykonawcami. Po skorygowaniu treści uchwały zgodnie z głosami w dyskusji, Przewodniczący Zjazdu zarządził głosowanie. Wynik głosowania: za 49, przeciw 9, wstrzymało się 2 Delegatów. **Uchwała została przyjęta.**

2) **Propozycja Uchwały w sprawie upoważnienia Krajowej Rady Izby Architektów RP do występowania do właściwych organów z wnioskiem o uhonorowanie najwybitniejszych przedstawicieli środowiska architektów najwyższymi odznaczeniami państwowymi.**

W dyskusji doprecyzowano, że celem uchwały nie jest nałożenie obowiązku lecz przyjęcie rekomendacji dla Krajowej Rady IARP. Po zakończeniu dyskusji, Przewodniczący Zjazdu zarządził głosowanie. Wyniki głosowania: za 22, przeciw 20, wstrzymało się 14 Delegatów. **Uchwała została przyjęta**

3) **Propozycja Uchwały zobowiązującej Krajową Radę IARP do podjęcia działań związanych z nowelizacją przepisów ustawy Prawa Budowlanego w zakresie projektu Technicznego**

Podczas dyskusji Wnioskodawca propozycji uchwały uzasadniał, że obecne regulacje dotyczące Projektu Technicznego nie spełniają założeń, natomiast przeciwnicy wnioskowali o odrzucenie tej propozycji, jako wstecznej w stosunku obecnego statusu zawodu architekta. Po zakończeniu dyskusji, Przewodniczący Zjazdu zarządził głosowanie. Wynik: za 7, przeciw 52, wstrzymało się 5 Delegatów. **Uchwała nie została przyjęta**

- 4) Propozycja Uchwała w sprawie analizy regulacji finansowych IARP ustalających zasady gospodarowania środkami finansowymi przeznaczonymi na nieruchomości stanowiące własność Izby Architektów RP**
- Podczas dyskusji zwrócono uwagę, że siedziby okręgowych izb są własnością Izby Architektów RP, natomiast koszty i zobowiązania związane z zarządzaniem tymi nieruchomościami obciążają konkretne OIA. Stąd potrzeba spójnej polityki finansowej w tym zakresie. Wskazywano na potrzebę przeprowadzenia kwerendy dotyczącej tego problemu w IARP. Istotnym problemem w zakresie ujednoczenia zasad funkcjonowania IARP jest odmiennosc specyfiki i uwarunkowań OIA.
- Po zakończeniu dyskusji, Przewodniczący Zjazdu zarządził głosowanie. Wyniki głosowania: za 14, przeciw 46, wstrzymało się 6 Delegatów. **Uchwała nie została przyjęta.**
- 5) Informacja komisji uchwał i wniosków na temat wniosków które wpłynęły do komisji uchwał i wniosków**
1. W sprawie analizy regulacji finansowych ustalających zasady gospodarowania środkami przeznaczonymi na nieruchomości stanowiące własność IARP.
 2. W sprawie zobowiązania Krajowej Rady IARP do podjęcia działań zmierzających do nowelizacji przepisów ustawy Prawa Budowlanego w zakresie projektu technicznego.
 3. W sprawie upoważnienia Krajowej Rady IARP do występowania do właściwych organów z wnioskiem o uhonorowaniu najwybitniejszych przedstawicieli środowiska architektonicznego odznaczeniami państwowymi.
 4. W sprawie zobowiązania Krajowej Rady IARP do podjęcia działań zmierzających do opracowania narzędzi do określenia honorarium architekta.

Na tym zakończono obrady XVII Sprawozdawczego Krajowego Zjazdu IARP.

Informacje uzupełniające do sprawozdania.

1. W drugim dniu Zjazdu kol. Ryszard Gruda przedstawił komunikat dotyczący uroczystości pogrzebowych śp. Piotra Andrzejewskiego, nagle zmarłego członka Krajowej Rady IARP, zaangażowanego w działania na rzecz zawodu Architekta, szczególnie w zakresie uwarunkowań legislacyjnych.
2. Po zakończeniu Zjazdu, w sprawach nie związanych ze Zjazdem zabrali głos Jarosław Wilk i Bartosz Macikowski:
 - 1) Jarosław Wilk poinformował Delegatów o rezygnacji z funkcji Zastępcy Krajowego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej, dziękując równocześnie za zaufanie jakie otrzymał od Zjazdu, który w 2022 r. wybrał Go na tę funkcję, a także za dotychczasową współpracę. Obowiązki Zastępcy Rzecznika będzie pełnił do końca czerwca 2024.
 - 2) Bartosz Macikowski przedstawił informacje dotyczące organizowanej przez Pomorska OIA RP konferencji: *Architekt Rynek Biznes*, która zaplanowana jest na 20 września 2024 w Gdańsku. Sprawy organizacyjne koordynuje kol. Aneta Niedziałek, która uzupełniła informacje o konferencji dodając pod tytuł: *ludzie płacą za to co rozumieją*